

Reactienota Ontwerp- wijzigingsplan
Herstelprogramma Bossen Natura 2000
Veluwe 2025
Provincie Gelderland

Definitief

dinsdag 1 april 2025 13:43

Bezoekadres: Markt 11, 6811 CG ARNHEM
Postadres: Postbus 9090, 6800 GX ARNHEM
Telefoon: (026) 3599480
E-mail: post@gelderland.nl
Website: www.gelderland.nl

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
Zienswijzen.....	5
Ambtshalve wijzigingen.....	14

Inleiding

Voor u ligt de Reactienota op de zienswijzen op het ontwerp wijzigingsplan Herstelprogramma Bossen Natura 2000 Veluwe. Het wijzigingsplan heeft van 13 januari tot en met 23 februari 2025 ter visie gelegen. In deze periode kon iedere belanghebbende een zienswijze op de herstelprogramma's indienen. In totaal zijn er 9 zienswijzen ingediend. Hiervan hebben 2 zienswijzen geleid tot aanpassing van het onderdeel berijden bosbodem in het wijzigingsplan. De binnengekomen zienswijzen zijn in deze Reactienota van een antwoord voorzien. Ook is per zienswijze te lezen welke aanpassingen aan het wijzigingsplan zijn doorgevoerd. Deze Reactienota is samen met het wijzigingsplan vastgesteld door het college van Gedeputeerde Staten (GS) van de provincie Gelderland. GS hebben de inbreng van de belanghebbenden zorgvuldig afgewogen en meegenomen in haar besluit tot vaststelling.

Leeswijzer

In de inleiding staat kort weergegeven waarom het wijzigingsplan is opgesteld, hoe de zienswijzeprocedure is gecommuniceerd en wordt een globaal beeld geschetst van de ingediende zienswijzen. In het hoofdstuk zienswijzen volgen alle individuele zienswijzen en de reactie daarop. Per zienswijze is het volgende opgenomen:

- Een samenvatting van de inhoud van de zienswijze,
- Onze reactie op de zienswijze,
- De eventuele aanpassing in het wijzigingsplan naar aanleiding van de zienswijze.

In het hoofdstuk Ambtshalve wijzigingen staan de aanpassingen in het wijzigingsplan die niet voortkomen uit een zienswijze, deze zijn bedoeld om de tekst in het herstelprogramma te verduidelijken.

In de digitale versie van de reactienota zitten drie tabbladen: Inleiding, Zienswijzen en Ambtshalve wijzigingen. Om de reactie op uw zienswijze te vinden, gaat u naar tabblad Zienswijzen. Daar kunt u met uw persoonlijke registratienummer uw zienswijze en onze reactie vinden. De zienswijzen staan op nummer. Zienswijzen van privé-personen zijn geanonimiseerd. Met de navigatieknop *volgende* of *vorige* navigeert u tussen de drie tabbladen.

Zienswijzeprocedure

Op 7 januari 2025 heeft het college van Gedeputeerde Staten (GS) het wijzigingsplan Herstelprogramma Bossen Natura 2000 in ontwerp vastgesteld, waarna op 13 januari 2025 de zienswijze procedure is gestart. Tot en met 23 februari 2025 kon iedereen zijn of haar mening geven over het wijzigingsplan.

De start van de zienswijzeprocedure is als volgt bekend gemaakt:

- Een e-mail naar stakeholders.
- Publicatie van het wijzigingsplan en link naar het zienswijzeformulier op de website van de provincie Gelderland.
- Een officiële bekendmaking op mijnoverheid.nl
- Een artikel in de nieuwsbrief over de natuurherstelprogramma's op de Veluwe.

Zienswijzen en inhoud reactienota

Er zijn 9 zienswijzen ingediend. Deze zienswijzen zijn afkomstig van particulieren, landgoederen, stichtingen en een terreinbeherende organisatie. Zonder uitputtend te zijn komen de volgende onderwerpen aan de orde in de zienswijzen:

- Verzoek om expliciet te benoemen dat de gemengde naaldboskern tussen Ermelo, Schovenhorst en Garderen in stand worden gehouden.
- Er zijn zorgen dat het herstelprogramma onnodige verstoring toelaat binnen de natuur.
- De constatering dat het houtoogstverbod van belang is voor natuur en de daar voorkomende soorten.
- Het voorstel voor een "woudreuzenbeleid" omdat er zorg is over het kappen van bomen die vanwege o.a. ouderdom van grote ecologische en esthetische waarde zijn.
- Het verzoek om een herbegrenzingvoorstel door te voeren voor een herstelmaatregel.

- Een verzoek om op enkele punten de uitzonderingsgrond voor het berijden van de bodem in boshabitat aan te passen
- Een verzoek om duidelijker te vermelden met welke oppervlakte een maatregelgebied is verkleind en wat de ecologische kwaliteiten daarvan zijn
- Een vraag wat de uitspraak van de Rechtbank over het vervallen van de Gedragscode soortenbescherming bosbeheer betekent voor het Herstelprogramma Bossen N2000 Veluwe.

Wijzigingen naar aanleiding van de zienswijzen

De ingediende zienswijzen geven aanleiding om het onderdeel berijden van bosbodems in het ontwerp-wijzigingsplan op enkele punten te wijzigen. Dit zijn de volgende wijzigingen:

- De formulering van de uitzonderingsgrond voor het berijden van de bosbodem in boshabitat ten behoeve van calamiteiten is gewijzigd.
- "Het berijden van de bosbodem ten behoeve van het plaatsen en/of verwijderen van (tijdelijke) wildwerende rasters", is als uitzonderingsgrond voor het berijden van de bosbodem in boshabitat toegevoegd.

Ambtshalve wijzigingen

Naast de wijzigingen die zijn doorgevoerd naar aanleiding van de zienswijzen is ambtshalve een wijziging doorgevoerd in het herstelprogramma bossen. Dit betreft de verduidelijking van de tekst in paragraaf 5.2.6 "*Houtoogstbeperkingen habitatbossen en uitfaseren houtproductie/houtoogst beoogde uitbreidingslocaties*" over het houtoogstverbod dat gaat gelden na uitvoering van noodzakelijke omvormings- en herstelmaatregelen.

Zienswijzen

Zienswijze 1

Reactienummer: 1

Indiener: NN

Samenvatting

Indiener geeft aan blij te zijn met de gewijzigde maatregelbegrenzing van de herstelmaatregel 'Mbo22 Herstel historisch boscomplex Speulder- Sprielder en Putterbos' omdat hierdoor minder uitheemse naaldbossen omgevormd hoeven te worden. De indiener verzoekt om in het wijzigingsplan het volgende explicieter te benoemen:

1. De gemengde naaldboskern tussen Ermelo, Schovenhorst en Garderen is ecologisch en cultuurhistorisch van grote waarde.
2. De gemengde naaldboskern tussen Ermelo, Schovenhorst en Garderen zal duurzaam als gemengd naaldbos in stand worden gehouden, en niet in de toekomst alsnog worden omgevormd naar loof- of dennenbos.

Antwoord

Wij zijn blij dat indiener zich kan vinden in de aangepaste begrenzing van de herstelmaatregel 'Mbo22 Herstel historisch boscomplex Speulder- Sprielder en Putterbos'. We kunnen echter het verzoek van de indiener niet inwilligen. Hieronder geven wij per verzoek aan waarom wij deze niet overnemen:

1. Het Natura 2000 Veluwe herstelprogramma bossen is gericht op het realiseren van de Natura 2000 doelen binnen de bossen op de Veluwe. Hiervoor beschrijft het de noodzakelijke maatregelen binnen een afgebakende maatregelbegrenzing, zoals bijvoorbeeld de voorgestelde begrenzing van de herstelmaatregel 'Mbo22 Herstel historisch boscomplex Speulder- Sprielder en Putterbos'. Ook de bossen buiten deze maatregelbegrenzing hebben uiteraard specifieke ecologische, cultuurhistorische en/of andere kwaliteiten. Zolang deze echter geen specifieke relatie tot de Natura 2000 doelen op de Veluwe hebben nemen wij deze niet op in ons herstelprogramma. In § 5.1.9 *Invasieve exoten - (Invasieve) uitheemse boom- en struiksoorten* van het herstelprogramma hebben wij daarnaast in algemene zin al het volgende opgenomen over de ecologische kwaliteiten van uitheemse naaldbossen: "Sommige van deze soorten hebben daarbij ook positieve effecten. Naaldbossen van douglas en Japanse lariks worden bijvoorbeeld sterk geprefereerd als broedbiotoop door roofvogels (Bron: Bijlsma, 2020) en bieden volop voedsel aan zaadetende vogels in de winter (m.n. Japanse lariks)".
2. Het expliciet in stand houden van de gemengde naaldboskern tussen Ermelo, Schovenhorst en Garderen als gemengd naaldbos zien wij niet als noodzakelijke maatregel voor het realiseren van de Natura 2000 doelen op de Veluwe. Wij nemen deze maatregel dus niet op in het herstelprogramma.

Wijzigingen

Deze zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het wijzigingsplan.

Zienswijze 2

Reactienummer: 2

Indiener: NN

Samenvatting

Indiener geeft aan dat:

1. Het herstelprogramma onnodige verstoring toe laat binnen de natuur en verwijst hierbij naar de uitspraken met betrekking tot het stikstofbeleid van de Raad van State over kadaververwerker Rendac en elektriciteitscentrale Amercentrale en de uitspraak in de Greenpeace-zaak over het stikstofbeleid.

2. Het kapverbod van belang is voor natuur en de daar voorkomende soorten.

Antwoord

1. In de kennisgeving van het wijzigingsplan is aangegeven dat u (alleen) kunt reageren op de voorgestelde wijzigingen in het herstelprogramma bossen. Het herstelprogramma bossen bevat uitsluitend natuurherstelmaatregelen, ook wel instandhoudingsmaatregelen genoemd. Maatregelen gericht op het reduceren van stikstof maken geen onderdeel uit van het herstelprogramma bossen en daarmee evenmin van wijzigingsplan.
2. Wij nemen aan dat indiener met het "kapverbod" verwijst naar het houtoogstverbod uit het herstelprogramma. Binnen het houtoogstverbod is kap van bomen wél toegestaan, maar de afvoer van de gekapte bomen (m.a.w. oogst) niet. Het houtoogstverbod maakt onverminderd deel uit van het ontwerp-wijzigingsplan. We zijn blij dat indiener het belang van het houtoogstverbod onderschrijft.

Wijzigingen

Deze zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het wijzigingsplan.

Zienswijze 3

Reactienummer: 3

Indiener: NN

Samenvatting

Indiener spreekt de zorg uit dat - als gevolg van de voorgenomen wijzigingen van het Veluwe Natura 2000 herstelprogramma bossen - er bomen worden gekapt die zich vanwege ouderdom, stamdikte, hoogte, omvang of een combinatie van eigenschappen van grote ecologische en esthetische waarde zijn. Indiener stelt hierbij een "woudreuzenbeleid" voor waarbij kap van een boom enkel is toegestaan wanneer er in de directe omgeving minimaal 3 gelijkwaardige ("woudreusachtige") bomen zichtbaar zijn.

Antwoord

Wij onderschrijven dat dikke, oude bomen van groot belang zijn voor de (Natura 2000) natuurkwaliteiten van bos. Mede daarom is in het Veluwe Natura 2000 herstelprogramma voor bossen een houtoogstverbod opgenomen binnen de belangrijkste oude boscomplexen op de Veluwe, zodat hier alle ruimte is voor veroudering en aftakeling van bomen (Zie § 6.2.1 *Herstel historisch boscomplex* en 6.2.2 *Herstel (en uitbreiding) strubbenboscomplex* van het herstelprogramma). Waar er binnen de maatregelbegrenzing van deze maatregelen nog een opgave ligt voor het omvormen van uitheemse naaldbossen geven wij de ruimte voor het: *"Aanwijzen van oudere bomen en oudere vakken van Japanse lariks, douglas en andere snelgroeiende naaldboutsoorten en deze behouden en laten aftakelen als nestgelegenheid voor o.a. wespendif en als bron voor dik dood hout en grote wortelkluiten."*

Binnen de kwalificerende habitatbossen buiten deze maatregelbegrenzing ligt er een houtoogstbeperking waarbij is voorgeschreven dat - bij voorgenomen houtoogst binnen deze bossen - per hectare minimaal 22 bomen worden aangewezen en zichtbaar gemarkeerd als habitatboom. Hierbij is het volgende aangegeven: *"Deze bomen moeten een geloofwaardige bijdrage leveren aan het behoud en verhoging van het aantal (zeer) dikke bomen binnen de boshabitats. Bij opeenvolgende oogstrondes moeten deze bomen worden gespaard."* (Zie § 6.1.2 *Bosbeheer in kwalificerende boshabitats*).

Tot slot ondersteunen wij beseigenaren binnen de overige bossen op de Veluwe bij het uitwerken en inrichten van een netwerk van oude, aftakelende en dode bomen dat er voor zorgt dat voldoende dikke, oude bomen behouden blijven en dat soorten afhankelijk van de verschillende fasen van veroudering en aftakeling zich voldoende door het boslandschap kunnen verplaatsen (Zie § 6.4.4 *Netwerk Oude, Aftakelende en Dode bomen (NOAD)*).

Bovenstaande maatregelen zijn niet gewijzigd in het ontwerp-wijzigingsplan voor het Veluwe Natura 2000 herstelprogramma voor bossen. Wij beoordelen dat we hiermee voldoende aandacht geven aan het behoud en de ontwikkeling van dikke en oude bomen binnen de bossen op de Veluwe om de Natura 2000 doelen te kunnen halen. Wij zien dus geen noodzaak voor een aanvullend "woudreuzenbeleid".

Wijzigingen

Deze zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het wijzigingsplan.

Zienswijze 4

Reactienummer: 4

Indiener: Landgoed Kruisvoorde

Samenvatting

1. Indiener heeft de zienswijze die hij heeft ingediend op het ontwerp-herstelprogramma Bossen (ReactieNota Ontwerp Natuurherstelprogramma's Veluwe 2 mei 2023) nogmaals ingediend als zienswijze op het ontwerp-wijzigingsplan herstelprogramma bossen.
2. Indiener heeft beroep ingesteld tegen het herstelprogramma bossen. Alle beroepsgronden tegen het herstelprogramma bossen moeten worden beschouwd als van toepassing op het wijzigingsplan. Indiener geeft aan bereid te zijn om op basis van constructief overleg te komen tot een voor alle partijen aanvaardbare en werkbare oplossing.
3. Indiener verwijst naar de Motie 23M79 “Verbod op houtoogst in deel Natura 2000 bossen op de Veluwe” waarin PS het College van Gedeputeerde Staten (GS) vraagt om met de beseigenaren afspraken te maken over een ecologisch gelijkwaardig alternatief voor het houtoogstverbod en de houtoogstbeperking in kwalificerende boshabitats op de Veluwe. Indiener stelt dat hij niet door GS is uitgenodigd om bij deze gesprekken aanwezig te zijn.
4. Tenslotte verzoekt indiener om, op basis van art. 7:15 Awb, de kosten voor het indienen en behandelen van onderhavig zienswijze te vergoeden aan opdrachtgever.

Antwoord

1. Omdat dezelfde zienswijze is ingediend als op het ontwerp-herstelprogramma Bossen verwijzen wij voor de beantwoording van deze zienswijze naar het antwoord op zienswijze nr. 28 in de Reactienota van 2 mei 2023 op het Ontwerp Natuurherstelprogramma's Veluwe en ons verweerschrift in de beroepszaak.
2. Tijdens een recent terreinbezoek (7 april 2025) heeft indiener zijn zienswijze en zijn beroepsgronden nader toegelicht en is constructief overleg gevoerd over de aanpak van deze herstelmaatregel.
3. De maatregelen houtoogstverbod en houtoogstbeperking in kwalificerend boshabitat zijn niet van toepassing op het eigendom van indiener. Daarom is indiener niet door GS betrokken bij de gesprekken over een ecologisch gelijkwaardig alternatief voor deze maatregelen.
4. Dit artikel gaat over de kosten in verband met de behandeling van een bezwaar in de bezwaarfase en is niet van toepassing op de zienswijzeprocedure.

Wijzigingen

Deze zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het wijzigingsplan.

Zienswijze 5

Reactienummer: 5

Indiener: 't Schoutenhuis b.v. namens landgoed Elspeterbos

Samenvatting

Indiener heeft een drietal opmerkingen met betrekking tot de 'uitzonderingsgronden voor het berijden van de bosbodem (§ 2.3.2 van het Ontwerp-wijzigingsplan):

1. Het ontwerp-wijzigingsplan vermeldt dat - in uitzondering op het verbod op berijden van de bosbodem in kwalificerend boshabitat - het berijden van de bosbodem ten behoeve van brandbestrijding, of tot maximaal 15 meter vanaf een padrand voor het opruimen van gevaarzettende bomen na een calamiteit is toegestaan. Indiener geeft aan dat bij calamiteiten niet enkel om bosbrand zou moeten gaan, maar ook om andere calamiteiten om ongewenste of zelfs gevaarlijke situaties te voorkomen. Het verzoek is om in het wijzigingsplan op te nemen dat

het berijden van de bosbodem ten behoeve van diverse calamiteiten mogelijk is als uitzondering.

2. Het ontwerp-wijzigingsplan vermeldt dat - in uitzondering op het verbod op berijden van de bosbodem in kwalificerend bos habitat - het berijden van de bosbodem voor het onderhoud van andere ecologisch of archeologisch/cultuurhistorisch waardevolle elementen is toegestaan, mits daarbij gebruik wordt gemaakt van een vaste, gemarkeerde route die bij elke onderhoudsronde opnieuw wordt gebruikt. De indiener geeft aan dat hiermee een uitzonderingsgrond ontbreekt voor onderhoudswerkzaamheden aan ingelegene percelen, met een andere functie dan bos, ecologisch of archeologisch/cultuurhistorisch waarde. Het verzoek is om de uitzonderingsgrond breder te formuleren zodat ook deze percelen voor noodzakelijk onderhoud bereikt kunnen worden.
3. Indiener mist in de uitzonderingsgronden voor het berijden van kwalificerend boshabitat ten behoeve van aanleg, onderhoud en/of verwijderen van (tijdelijke) wildwerende rasters.

Antwoord

1. Het verzoek van indiener om 'brandbestrijding' te vervangen door 'diverse calamiteiten' kunnen wij niet overnemen. De term 'diverse calamiteiten' vinden we te breed geformuleerd en geeft te veel ruimte voor interpretatie. Daarnaast geeft de huidige formulering "of tot maximaal 15 meter vanaf een padrand voor het opruimen van gevaarzettende bomen na een calamiteit" reeds de ruimte om óók bij andere calamiteiten ongewenste en gevaarlijke situaties te voorkomen en op te heffen.
2. Het verzoek van indiener om de uitzonderingsgrond op het berijdingsverbod ten behoeve van "*ingelegene ecologisch of archeologisch/cultuurhistorisch waardevolle elementen*" uit te breiden met "*ingelegene percelen, met een andere functie dan bos, ecologisch of archeologisch/cultuurhistorisch waarde*" nemen wij niet over. De huidige uitzonderingsgrond gaat in op elementen te midden van het bos zoals bijv. leemkuilen of grafheuvels. Dit betreffen dus geen percelen met een andere functie dan bos. Wanneer er percelen met een andere functie dan bos te midden van het bos liggen, die regulier onderhoud vragen, gaan wij er vanuit dat hier reeds bestaande onderhoudswegen voor liggen en dat het berijden van de bosbodem dus niet noodzakelijk is.
3. Wij nemen het verzoek om een uitzonderingsgrond op het berijdingsverbod op te nemen voor het plaatsen, onderhouden en verwijderen van (tijdelijke) wildwerende rasters over. De voorgestelde aanpassing kunnen wij goed motiveren omdat dit een maatregel is die in veel gevallen noodzakelijk zal zijn voor het uitvoeren van herstelmaatregelen.

Wijzigingen

Op basis van punt 3 van indiener nemen we de volgende uitzonderingsgrond voor het berijden van de bosbodem in kwalificerend boshabitat op:

"Het berijden van de bosbodem ten behoeve van het plaatsen en/of verwijderen van (tijdelijke) wildwerende rasters t.b.v. het verkrijgen van inheemse loofbosverjonging, wanneer hierbij gebruikt gemaakt wordt van vervoermiddelen met een beperkte bodemdruk."

Zienswijze 6

Reactienummer: 6

Indiener: NN

Samenvatting

Indiener heeft een aantal punten met betrekking tot het ontwerp-wijzigingsplan:

1. In zijn eerste punt gaat indiener in op de reactie op zijn zienswijze van d.d. 27-02-2023 op het huidige Veluwe Natura 2000 herstelprogramma Bossen. O.a. ten aanzien van het opnemen van de Leuvenumse bossen als maatregelgebied en het nadrukkelijker verwijzen naar de Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn en het onderdeel soortenbescherming uit de Wet natuurbescherming.
2. Indiener uit zijn zorgen over het mogelijk schrappen van de bescherming van oude bosgroeiplaatsen buiten het Gelders Natuurnetwerk (GNN) uit de omgevingsverordening in relatie tot de Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn en het onderdeel soortenbescherming uit de Wet natuurbescherming.
3. Indiener betreurt het dat als gevolg van het ontwerp-wijzigingsplan belangrijke gebieden minder bescherming hebben gekregen, maar verwelkomt de daarvoor gevonden compensatie. Wel is de indiener bezorgd over de forse

verkleining van het maatregelgebied *MBo22 Herstel historisch boscomplex Speulder-, Sprielder-, en Putterbos*. Ook geeft de indiener aan dat zij niet kunnen achterhalen met hoeveel hectare het maatregelgebied is verkleind en wat de ligging en het type maatregelen is wat is geschrapt. Hierbij verwijst de indiener o.a. naar de bijzondere ecologische kwaliteiten van het Putterbos.

4. Indiener geeft aan dat het Putterbos intensief doorsneden wordt door zandwegen en een dicht netwerk van kronkelende, spontaan ontstane wandelpaden. De indiener bepleit dat in gebieden met een dergelijk dicht padenstelsel de uitzonderingsgrond voor het berijden van de bosbodem in nader gedefinieerd moet worden (Uitzondering op het berijdingsverbod voor kwalificerend habitat is: "*Het berijden van de bosbodem ten behoeve van brandbestrijding, of tot maximaal 15 m vanaf een padrand voor het opruimen van gevaarzettende bomen na een calamiteit*").

Antwoord

1. Graag danken wij indiener nogmaals voor zijn eerdere constructieve zienswijze op het huidige Veluwe Natura 2000 herstelprogramma Bossen. De huidige zienswijzeperiode betreft echter enkel de inhoud van het ontwerp-wijzigingsplan. Wij nemen de verwijzing naar de eerdere zienswijze van de indiener derhalve voor kennisgeving aan.
2. De zienswijzeperiode betreft enkel de inhoud van het ontwerp-wijzigingsplan voor het Veluwe Natura 2000 herstelprogramma bossen. Voor het mogelijk schrappen van de bescherming van oude bosgroeiplaatsen buiten het Gelders Natuurnetwerk (GNN) verwijzen wij graag naar de besluitvorming en de daaraan verbonden inspraakprocedure ten aanzien van de omgevingsverordening.
3. Het maatregelgebied *MBo22 Herstel historisch boscomplex Speulder-, Sprielder-, en Putterbos* is in het ontwerp-wijzigingsplan in totaal met 831 ha afgenomen ten opzichte van het oorspronkelijke maatregelgebied uit het Veluwe Natura 2000 herstelprogramma bossen uit mei 2023. Hoewel dit een forse verkleining van het maatregelgebied is, ligt de totale nieuwe omvang van het maatregelgebied nog altijd ruim boven het minimum structuurareaal (MSA) en de minimale oppervlakte behoefte (MOB) en is de omvang van het boscomplex dus ruim voldoende om tot een ecologisch functionerend boscomplex te komen. Daarbij betreffen de delen die buiten de nieuwe maatregelbegrenzing vallen beperkt kwalificerend boshabitats (<10% van het weggevalle maatregelgebied) en relatief veel uitheemse naaldbosopstanden waar het beoogde doelbereik nog ver weg is en grote inspanningen vraagt (> 75% van het weggevalle maatregelgebied). De belangrijke hotspots van bijzondere soorten, zoals bijvoorbeeld rondom Drie, het Solse gat en op de overgangen naar de enggronden rondom Houtdorp zijn nog altijd onderdeel van het maatregelgebied. Het oppervlakte van de verwijderde delen van het maatregelgebied zijn volledig gecompenseerd door het vergroten van maatregelgebieden elders (Mbo25 Herstel historisch boscomplex Ugchelse bos, MBo26 Herstel historisch boscomplex Hoenderlose bos en Mbo43 Herstel historisch boscomplex Doorwerthse bossen) en het toevoegen van enkele nieuwe maatregelgebieden (Herstel historisch boscomplex Oud-Soerel, Mbo75 Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kootwijker Onderbos, Mbo76 Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kootwijker Bovenbos en Herstel historisch boscomplex Hoog-Buurlo). Deze toegevoegde maatregelgebieden hebben in veel gevallen een hoge ecologische kwaliteit en maken de bestaande maatregelgebieden robuuster en zorgen in enkele gevallen ook voor verbinding tussen de maatregelgebieden.
4. De uitzonderingsgrond voor het berijden van habitat ten behoeve van "*brandbestrijding, of tot maximaal 15 m vanaf een padrand voor het opruimen van gevaarzettende bomen na een calamiteit*" is opgenomen om eigenaren in staat te stellen invulling te geven aan de zorgplicht in het kader van boomveiligheid en gevaarlijke en risicovolle situaties efficiënt en veilig weg te kunnen nemen. Deze zorgplicht strekt zich in beginsel ook uit tot kronkelende, spontaan ontstane wandelpaden. Wij zien dus geen mogelijkheid om de huidige definities in de uitzonderingsgrond nader aan te scherpen. Wel wijzen wij er op dat binnen deze uitzonderingsgrond de ter plaatse geldende hutoogstbeperking of het hutoogstverbod geldt. De huidige formulering van de uitzonderingsgrond zou daar onduidelijkheid over kunnen scheppen. Deze passen we aan.

Wijzigingen

Naar aanleiding van punt 4 van de indiener wijzigen we de formulering van de uitzonderingsgrond voor het berijden van habitat ten behoeve van calamiteiten van:

"Het berijden van de bosbodem ten behoeve van brandbestrijding, of tot maximaal 15 m vanaf een padrand voor het opruimen van gevaarzettende bomen na een calamiteit",

naar:

"Het berijden van de bosbodem ten behoeve van brandbestrijding, of tot maximaal 15 m vanaf een padrand voor het vellen van gevaarzettende bomen of anderszins opheffen van gevaarlijke situaties na een calamiteit"

Zienswijze 7

Reactienummer: 7

Indiener: Stichting Milieuzorg Zeist e.o.

Samenvatting

1. Indiener kan zich vinden in de voorwaarden waaraan een ecologisch gelijkwaardige maatregel moet voldoen, al kan zij, vanwege onvoldoende specifieke kennis van de betreffende bosgebieden, geen zorgvuldige uitspraken doen over de wijzigingsvoorstellen.
2. Indiener vraagt zich af wat een relatief grote grenswijziging van het Speulder- en Sprielderbos betekent voor de robuuste verbinding met bossen op de Utrechtse Heuvelrug en voor het al heel lang op de agenda staande Valleilint (Gelderse Vallei). Deze verbinding acht indiener van belang voor het overleven van aan bos gebonden soorten. Indiener beveelt aan om de gewijzigde begrenzingen vanuit natuurdoelen voor bossen in Nederland als geheel te evalueren en keuzes toe te lichten.
3. Indiener staat kritisch tegenover het weer toestaan van berijding van het kwalificerend boshabitat omdat het om zeer kwetsbare bostypen gaat. Zij pleit ervoor om dit te herzien, en in het geval van omvorming, bomen te ringen en het oogsten via inzet van paarden te laten plaats vinden.
4. Het is voor indiener de vraag of bij de maatregel Mbo79, regionaal verlagen wilddruk, ook rekening is gehouden met de komst van de wolf, waarvan zijn positieve invloed op bosvorming in de VS bekend is.
5. Tenslotte wijst indiener op de uitspraak van de Rechtbank over het onvoldoende onderbouwen in de Gedragscode soortenbescherming bosbeheer' van de maximale kapvlakte bij bosbeheer. Indiener vraagt wat die uitspraak betekent voor het Herstelprogramma Bossen N2000 Veluwe en voor het ontwerp -wijzigingsplan.

Antwoord

1. Wij hebben in ons wijzigingsplan per gewijzigde maatregel uitvoerig toegelicht waarom wij hebben beoordeeld dat het geheel aan wijzigingen tot een (minimaal) ecologisch gelijkwaardig eindresultaat leidt ten opzichte van het eerder vastgestelde Herstelprogramma Bossen. We onderkennen dat - om de waarde van deze beoordeling goed te kunnen wegen - specifieke gebiedskennis in sommige gevallen noodzakelijk is. Bij de beoordeling van de wijzigingsvoorstellen zijn we dan ook meermaals naar buiten geweest met boscijneren om specifieke locaties te bezoeken en om een nadere toelichting op de voorgestelde wijzigingen te krijgen. Daarnaast hebben we de wijzigingsvoorstellen laten beoordelen door twee gerenommeerde experts van de ecologie van oude bossen in het algemeen en van de Veluwe bossen in het bijzonder. Daarmee hebben wij vertrouwen in de ecologische beoordeling van de ingediende plannen.
2. Het Veluwe Natura 2000 Herstelprogramma Bossen is gericht op realisatie van de Natura 2000 doelen voor de bossen op de Veluwe. Wij hebben in het eerder vastgestelde Herstelprogramma Bossen onderbouwd hoe we met de samenhangende herstelmaatregelen en beheerrandvoorwaarden uit het herstelprogramma (en bronmaatregelen buiten de Natura 2000 begrenzing) tot realisatie van de doelen komen. In het ontwerp-wijzigingsplan hebben we onderbouwd hoe - met de gewijzigde maatregelen - dezelfde Natura 2000 doelen nog altijd gerealiseerd worden. Een robuuste verbinding met de Utrechtse Heuvelrug is geen onderdeel van het Natura 2000 herstelprogramma en beoordelen we als niet noodzakelijk voor het realiseren van de Natura 2000 doelen op de Veluwe en voor behoud en uitbreiding van aan bos gebonden soorten op de Veluwe.
3. In het ontwerp-wijzigingsplan is voor kwalificerend habitats met een houtoogstbeperking een werkwijze toegevoegd waarmee - bij volledige toepassing van deze werkwijze - een uitzondering geldt voor het berijdingsverbod in kwalificerend habitat. Dit betreft maar een deel van het kwalificerend habitat, binnen het kwalificerend habitat met een houtoogstverbod geldt deze uitzonderingsgrond niet. Wij onderkennen dat de kwalificerende habitats kwetsbare bostypen betreft, maar hebben de voorgestelde werkwijze van de boscijneren

beoordeeld als voldoende zorgvuldig. Het voorstel voorziet in het sterk beperken van het berijden van kwalificerend habitat, zowel in ruimte als in tijd. Daarnaast worden de effecten van het berijden, door de inzet van aangepast materieel, sterk verminderd. De wijze waarop beseigenaren aan omvorming van bossen werken is daarbij aan de deskundigheid van de bosbeheerders op de Veluwe.

4. In de toelichting op deze maatregel is in het reeds vastgestelde herstelprogramma hierover de volgende opmerking opgenomen" (§ 6.2.6 Regionaal verlagen omvang wilde hoefdierpopulaties): "*Invulling, bijsturing en monitoring van de maatregel wordt bij voorkeur zoveel mogelijk gedaan op basis van de effectmonitoring uit het netwerk graasdrukmonitor van de Faunabeheereenheid Gelderland, zodat de effecten op het Natura 2000-doelbereik goed gevolgd kunnen worden en tussentijds bijgestuurd kan worden, bijvoorbeeld vanwege toenemende effecten van de wolf op de omvang en het gedrag van de hoefdierpopulaties.*"
5. Bij de uitvoering van de herstelmaatregelen zal voldaan moeten worden aan de Omgevingswet, onder andere wat betreft de bescherming van soorten. Wanneer er in de toekomst geen goedgekeurde gedragscode beschikbaar is voor boswerkzaamheden, dan kan deze logischerwijs niet worden toegepast. Per maatregel zal dan beoordeeld moeten worden of de werkzaamheden vergunningsplichtig zijn. Voor vergunningsplichtige werkzaamheden moet vervolgens een vergunningsaanvraag worden uitgewerkt. Wat dit betekent voor de uitvoering van het volledige herstelprogramma is nog onduidelijk.

Wijzigingen

Deze zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het wijzigingsplan.

Zienswijze 8

Reactienummer: 8

Indiener: 't Schoutenhuis b.v.

Zienswijze nr. 8 komt inhoudelijk overeen met zienswijze nr. 5. Daarom verwijzen wij voor de beantwoording van de zienswijze naar het antwoord op zienswijze nr. 5

Zienswijze 9 buiten de termijn ingediende zienswijze

Reactienummer: 9

Indiener: Staatsbosbeheer

Samenvatting

Indiener geeft aan graag een herbegrenzingsvoorstel te willen doorvoeren op het voorliggende Ontwerpwijzigingsplan Herstelprogramma Bossen Veluwe Natura 2000. Het voorstel omvat:

- Een verkleining van het maatregelgebied 'Mbo22 Herstel historisch boscomplex Speulder-, Sprielder- en Putterbos' met 65 ha. Deze 65 ha omvat hoofdzakelijk uitheemse naaldbossen van Douglasspar, verspreid over het kerngebied van het maatregelgebied. Indiener brengt in dat aan "*ecologisch verantwoorde en maatschappelijke aanvaardbare*" omvorming van deze uitheemse naaldbossen naar inheemse loofbossen een lang tijdspad is verbonden tot na 2050. Indiener geeft daarbij aan dat het de vraag is of dit tot het gewenste ecologische resultaat zal leiden. In het voorstel van indiener zal in deze bossen geen omvorming naar inheemse loofbos plaatsvinden, maar wordt een uitkapbeheer gevoerd gericht op kwaliteitshoutoogst, vergroten van de boomsoortenmenging, het vergroten van het aandeel oude en dikke bomen en het handhaven van loofbosrelicten binnen de uitheemse naaldbossen, in samenhang met het omliggende en inliggende maatregelgebied. Verjonging van uitheemse soorten uit deze opstanden binnen het maatregelgebied zal bestreden worden.
- Het toevoegen van een aanvullende houtoogstbeperking in de niet-kwalificerende bossen tussen de maatregelgebieden Mbo25 Herstel historisch boscomplex Ugchelse bos, MBo26 Herstel historisch boscomplex Hoenderlose bos en MBo27 Herstel historisch boscomplex Spelderholt van in totaal 1.057 ha. Deze aanvullende

houtoogstbeperking zal in het voorstel op een vergelijkbare wijze worden ingevuld als de maatregel '*MBo74i Aanvullende houtoogstbeperking*' die onderdeel uitmaakt van de nieuwe herstelmaatregel '*Mbo74 Herstel historisch boscomplex Kroondomein*' uit het ontwerp-wijzigingsplan waarbij de aanvullende houtoogstbeperking onderdeel wordt van de maatregelgebieden *Mbo25* en *MBo26*. Het toevoegen van deze gebieden met een aanvullende houtoogstbeperking is ter compensatie van het verkleinen van het maatregelgebied '*Mbo22 Herstel historisch boscomplex Speulder-, Sprielder- en Putterbos*'. Het doel van deze aanvullende houtoogstbeperking is - naast de vergroting van de natuurkwaliteit in het gebied zelf - het versterken van de landschapsecologische samenhang tussen de maatregelgebieden Hoenderlose bos, Ugchelse Bos, Spelderholt en buiten de eigendommen van indiner herstelmaatregel-gebied Ramenberg en Veluwezoom-Deelerwoud. De functionele samenhang heeft vooral betrekking op de aan boslandschappen gerelateerde biodiversiteit.

Indiener geeft aan met bovenstaande aanpassing op het ontwerp-wijzigingsplan te verwachten tot een vergelijkbaar ecologisch resultaat te kunnen komen.

Antwoord

Wij nemen de suggesties voor aanpassing van de maatregelbegrenzing niet over. Bij het beoordelen van het herbegrenzingsvoorstel hebben we gekeken naar de criteria die we eerder zijn overeengekomen met de betrokken boscigenaren in het proces van de totstandkoming van het Ontwerp-wijzigingsplan Herstelprogramma Bossen Veluwe Natura 2000:

1. Staan de delen die buiten de oorspronkelijke maatregelbegrenzing worden gehouden - voldoende onderbouwd - ver af van de gewenste ecologische situatie, bijvoorbeeld ten aanzien van een dominantie van uitheemse boomsoorten en afwezigheid van karakteristieke soorten.
2. Liggen de delen die buiten de maatregelbegrenzing worden gehouden langs de buitenzijde van het maatregelengebied en zal het wegvallen van deze delen niet leiden tot aantasting van de samenhang en robuustheid van het maatregelgebied.
3. Worden er aanvullend bosdelen toegevoegd aan het maatregelgebied, die voldoende onderbouwd een vergelijkbare of hogere potentie hebben dan de delen die buiten de oorspronkelijke maatregelbegrenzing worden gehouden en/of dragen de aanvullend toegevoegde delen positief bij aan de robuustheid en onderlinge samenhang van het maatregelgebied en/of aan de landschapsecologische diversiteit binnen het maatregelgebied.

Hoewel kan worden vastgesteld dat de buiten de maatregelbegrenzing gehouden bosdelen nog ver van de ecologisch gewenste situatie afstaan (criterium 1), liggen de bossen verspreid over de kern van het maatregelgebied. Daarmee zal met het wegvallen van deze bosdelen de samenhang en robuustheid van het maatregelgebied sterk onder druk komen te staan (criterium 2).

Wij onderkennen dat het omvormen van uitheemse bosopstanden van Douglas hardnekkig en ingrijpend is. Anderzijds hebben deze opstanden wel degelijk in veel gevallen een sterk versnipperend effect op het om- en inliggende habitatbos en kan omvorming wel degelijk bijdragen aan het versterken en vergroten van het leefgebied van soorten die rondom deze bossen nog voorkomen. Op Kroondomein het Loo is in de tweede helft van de vorige eeuw daarnaast met veel succes al aan ontsnippering van de resterende oude, inheemse loofbossen gewerkt over een betrekkelijk korte periode.

In het Herstelprogramma Bossen hebben we opgenomen dat de boscigenaar met een faseringsvoorstel moet komen, gericht op het zo snel mogelijk realiseren van de volledige herstelmaatregel, op een tempo wat ecologisch verantwoord en maatschappelijk aanvaardbaar is. Dit geeft indiener de ruimte om tot een haalbaar en verantwoord plan van aanpak te komen voor de herstelmaatregel.

Overigens beoordelen we het voorstel van de indiener om tussen de maatregelgebieden *Mbo25 Herstel historisch boscomplex Ugchelse bos*, *MBo26 Herstel historisch boscomplex Hoenderlose bos* en *MBo27 Herstel historisch boscomplex Spelderholt* een aanvullende houtoogstbeperking toe te voegen wél als een waardevolle suggestie. Deze gebieden dragen positief bij aan de robuustheid en onderlinge samenhang en landschapsecologische diversiteit van de bestaande maatregelgebieden (criterium 3). We nemen dit onderdeel van het voorstel niet over omdat deze in

samenhang met het verkleinen van het maatregelgebied ‘*Mbo22 Herstel historisch boscomplex Speulder-, Sprielder- en Putterbos*’ is ingediend.

Wanneer we de indiener kunnen ondersteunen bij het verder versterken van de natuurwaarden in het gebied tussen het Ugchelse- en Hoenderlose bos en het Spelderholt – bijvoorbeeld door aanpassing van het natuurbeheerplan of door het nemen van revitaliseringsmaatregelen in het kader van het Uitvoeringsprogramma Bomen en Bos – staan wij open voor een verkennend gesprek.

Wijzigingen

Deze zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het wijzigingsplan.

Ambtshalve wijzigingen

Ter verduidelijking van de tekst in paragraaf 5.2.6 "*Houtoogstbeperkingen habitatbossen en uitfaseren houtproductie/houtoogst beoogde uitbreidingslocaties*" over het houtoogstverbod dat gaat gelden na uitvoering van noodzakelijke omvormings- en herstelmaatregelen is een ambtshalve wijziging doorgevoerd.

In de tekst met opschrift 'Houtoogstverbod en uitfaseren van houtproductie/houtoogst binnen de maatregelbegrenzing van de herstelmaatregelen "Herstel historisch boscomplex" en "Herstel (en uitbreiding) strubbenboscomplex"' wordt in de derde alinea na de tweede zin de volgende tekst ingevoegd:

Voor deze bossen, geldt in afwijking van de genoemde termijnen in paragraaf 6.2.1 en paragraaf 6.2.2, een houtoogstverbod zodra de noodzakelijke omvormings- en herstelmaatregelen zijn voltooid.